

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת קרח תשע"ה לפ"ק

בעיר מאנסי

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ל"ט

בסעודה שלישית

עשהן ע"כ. ומבואר מזה דתורה חשובה מקיום מצוה בעצם, וכאשר אפשר לעשותה על ידי אחרים לא יבטל מתורתו. ואם כן כל שכן מצוה שלא נצטוה עליה, בודאי שאין להתאוות שיהא מצווה לעשותה, דלימוד התורה חשובה יותר, ובאפשר לעשותה על ידי אחרים, תורה חשובה יותר.

ולכן כאשר נבחרו הלויים לעבודת אהל מועד, הרי יוחלש דעתם של ישראל שהם מפסידים קיום מצות רבות שיש בעבודת הלויים. אבל באמת אינו כן, כי חשובה יותר למעלה מצות לימוד התורה, ממצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים. ועל כן הודיע כאן דייקא חיבתן שנכפלו כמנין חמשה חומשי תורה, שמעלתם יתירה בזה, שהם יכולין להשתדל יותר בעסק התורה.

וכמו כן אמר משה לקרח ועדתו, הרי אתם בני לוי, יש עמכם עמוד התורה, יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל (דברים לג-ז), ולא יזוה צורך אתם מתאווים לעבודת הכהונה, הלא רב לכם בני לוי, אתם יש לכם גדולה עוד יותר, כי התורה חשובה יותר.

ולכאורה יש לדון בזה, ממה שאמרו (מגילה ג.) כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. מכאן סמכו של בית רבי, שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר מעבודה, ומה עבודה שהיא חמורה מבטלין, תלמוד תורה לא כל שכן ע"כ. ומשמע מזה

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם, רב לכם כי כל העדה כולם קדושים (טו-ג). וברש"י רב לכם, הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה ע"כ. ומשה השיב גם כן כלשון הזה אליהם, רב לכם בני לוי (טו-ז). ופירש רש"י באופן אחר, דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקב"ה ע"כ.

ונראה דהנה לעיל בפרשה הקודמת, כאשר נבחרו הלויים מתוך בני ישראל לעבוד את עבודת אהל מועד, אמר הכתוב (ח-ט) ואתנה את הלויים נתונים לאהרן וגו', וברש"י חמש פעמים נאמר 'בני ישראל' במקרא זה, להודיע חיבתן, שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד (ויק"ר ב-ד), כמנין חמשה חומשי תורה (ב"ר ג-ה) ע"כ. ויש להבין לאיזה צורך הודיע דייקא כאן חיבתן של ישראל, ובאופן שהזכירם חמשה פעמים כמנין חמשה חומשי תורה.

וייש לומר, דהנה בגמרא (מועד קטן ט:) דן, כשיש לפניו מצות תלמוד תורה, ונודמן לפניו שאר מצוה, מהו חשובה יותר, לימוד תורה או קיום מצוה. וקאמר התם, כתיב (משלי ג-טו) יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה [שתבטל כל חפצין בשביל שתעסוק בתורה], הא חפצי שמים ישוו בה [כלומר, שאם יש לך לעסוק במצוה תבטל תלמוד תורה, ועסוק במצוה], וכתיב (שם ח-יא) וכל חפצים לא ישוו בה, דאפילו חפצי שמים לא ישוו בה [דמבטל מצוה ועוסק בתלמוד תורה]. ומשני כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים, כאן במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים [אל תפלט, אלא מצוה שבא לידך, בין גדולה בין קטנה

בשביל צדקה לעניים, כי חשבו שגמילות חסדים אפס אצלם, כי במה יתחסדון כי אין לאל ידם, והיו בעלי רחמים וחמלה, וברואם עני ואביון ואין לאל ידם להושיע, צרתם צרה מפאת העדר המצוה אצלם ומפאת טבע חמלותם. ולכך חשבו לבקש מה' ליתן להם עושר, לא להם, כי אם לגמול חסד לאומללים ועניים.

אמנם באמת נהפך מחשבתם, כי כל זמן שאין להם ומצטערים על זה, הרי להם לגמילות חסד גמור, וכאילו גמלו חסד עם עניים בתכלית ההגמלה והחסד, אמנם אם יהיה להם, וכי יכולים לצאת ידי כל עני ליתן לכל אחד די מחסורו, ולא להרבות לאחד ולמעט לאחד, כי צדקה משפט הוא, ונפישו רמאי דיקבלו, ועניים בני טובים אשר מסוה בושה על פניהם יצאו ריק, וכדומה מהטעות והמכשלה אשר תחת יד אדם בזה. ויצא שכרו בהפסדו, דימעט בגמילות חסד יותר מקדם, שהיה נדון על המחשבה כמעשה.

וזהו שהראו לו, כל הצדיקים אוכלין על שולחן ג' רגלים, היינו ג' רגלים שעולם עומד עליהם, תורה עבודה וגמילות חסדים, כי בגמילות חסדים נדונים גם על המחשבה כנ"ל, אבל הוא ממעט על ידי כן בגמילות חסדים, ולכך אין לו רק שולחן ב' רגלים היינו תורה ועבודה, כי נתמעט על ידי הנ"ל וכמו שכתבנו. ולכך התנחם בו, כי תחת אשר קוה לעשות בגמילות חסדים, עשה באושים, ולכך התפלל שיקחו הימנו. ולהיות כי זה כרעיה דדהבא הניתן לו לא היה לצורכו רק לצורך עניים לחלקן ביעקב, ואם כן איך יקחו הימנו להפסיד לעניים אשר היה חפץ בטובתם ומשגב לדל, ולכך קשה היה הנס הזה לשקול שקול, לולי רוב זכות רבי חנינא בן דוסא, ולכך אמרו גדול האחרון יותר מהראשון ע"כ.

וזהו שאמר משה לקרח, לאיזה צורך אתה מחפש יותר ממה שנצטווית, הלא רב לכם בני לוי, יש לכם הרבה מאד, כי גם מה שאין אתם עושים בפועל, הרי נחשב כאילו עשאה בהשתוקקות לקיימה. ועל כן סיים הכתוב, ולא יהיה כקרח וכעדתו, לחזור על מצות שלא נצטוויתם עליה, אלא על כל אחד מוטל לעשות רק 'כאשר דבר ה' ביד משה לו' דייקא. והלואי שיוכל להשלים תפקידו אשר הוטל עליו, ולא יוטרד נפשו במה שלא המציא ה' לידו לעשותה. ■

דעבודה שאני משאר מצות, וחשובה יותר מתורה. אך גם לפי זה יש לומר דהא אמרינן (מנחות קי.) אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ויקרא ו-יח) זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם ע"כ. ואם כן בלימוד הלכות עבודה, יש בידו שתים, תורה עם עבודה יחד, ורב לכם בני לוי, על ידי התורה יש לכם רב יותר. - אך באמת מצינו בגמרא (הוריות יג.) יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, וממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ע"ש. הרי דתורה באמת חשובה גם יותר מעבודה. [ועיין בזה בתורת משה פ' צו יט.].

*

ונראה עוד כי הכתוב אומר, ולא יהיה כקרח וכעדתו 'כאשר דבר ה' ביד משה לו' (וי-יז). וסיום הכתוב צריך ביאור. ויש לומר כי לכל אדם יש תפקיד מיוחד אשר עבורו ירד למטה לשמש לקונו, ורק אלקים הבין דרכה, כל אחד לפי שורש נשמתו. ומה שהוא נאנס מכח בריאתו מלקיימה, הרי חישב לעשות מצוה ונאנס עליה ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה (ברכות ו.). ובני אדם חומדין למצות שלא נצטוו עליה, אשר באמת אין זה לצורך תיקון והשלמת נפשם לעשותם.

ובגמרא (תענית כה.) ברבי חנינא בן דוסא, דאמר ליה דביתיהו עד אימת ניזל ונצטער כולי האי. אמר לה מאי נעביד, בעי רחמי דניתבו לך מידי. בעא רחמי, יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא. חזיא בחלמא עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדהבא דאית ליה תלת כרעי, ואיהו אפתורא דתרי כרעי. אמר לה ניחא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמחסר. אמרה ליה ומאי נעביד, בעי רחמי דנשקלינהו מינך, בעי רחמי ושקלוהו. תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון, דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי ע"כ.

וביאר ביערות דבש (חלק א דרוש ד) דלכאורה יש להבין מה ענין זה לפתורא דג' או ב' כרעים, וגם מה זה גמירי מיהב יהיב וכו', לממה לא, ה' נתן וה' לקח כתיב. אבל הענין שהיתה מצטערת לא ח"ו להתענג ולהתעדן חס ושלום. צדיקים הללו שנשתפקו מערב שבת לערב שבת בקב חרובין (ברכות יב.), והורגלו בו, יתבעו מותרות. רק כל צערן היה